

PREDHOVOR

Biosféra – tenký obal Zeme, tvorí rozhranie atmosféry, hydrosféry a litosféry. V nej sa nachádzajú, žijú a rozmnožujú živé organizmy. Súčasťou biosféry je oblasť priamo ovplyvnená činnosťou človeka – ľudská spoločnosť - antroposféra.

Život človeka a celej spoločnosti závisí od zdrojov biosféry, ktoré z hľadiska využívania a ovplyvňovania človekom môžeme rozčleniť na nevyčerpatel'né (slnečné žiarenie, veterná a vodná energia) a vyčerpatel'né a to udržateľné (rastlinné spoločenstvá) a neudržateľné (fosílné palivá).

Zdroje biosféry sú okrem ovzdušia v jednotlivých krajinách rozdielne. Každá krajina ich v rámci svojho územia môže suverénne využívať. Sú však zdroje, ktoré majú medzinárodný význam (čistota riek, pretekajúcich viacerými krajinami), resp. celosvetový význam (čistota ovzdušia, čistota vody v oceánoch). V dôsledku priemyselnej revolúcie, hlavne v krajinách Európy a Severnej Ameriky boli tieto zdroje vo veľkej časti vyčerpané, resp. nie je možné ich využitie v dôsledku vysokého stupňa znečistenia. Až v druhej polovici 20. storočia si ľudská spoločnosť v priemyselne vyspelých krajinách začala uvedomovať stále vyšší stupeň znečistenia životného prostredia, ktoré ju obklopuje. Vysoké tempo znečistenia všetkých zložiek prírodného prostredia sa čiastočne začalo znižovať až v polovici 70-tych rokov minulého storočia, kedy v mnohých západoeurópskych krajinách sa začali prijímať prvé zákony na ochranu životného prostredia a táto oblasť sa stala natoľko dôležitá, že bolo potrebné vytvoriť systém riadenia, ktorý by sa ochranou životného prostredia zaoberal aj legislatívne, čo je (resp. malo by byť) základnou ideou ministerstiev životného prostredia. V súčasnom období si každá vyspelá krajina chráni svoje špecifické životné prostredie sústavou zákonov, ale zdroje biosféry, ktoré majú globálny význam sú chránené celosvetovými (napr. ICCP – znižovanie skleníkových plynov) dohovormi.

Učebné texty si kladú za cieľ podať základnú chemickú charakteristiku jednotlivých zložiek životného prostredia (pôdy, vody a vzduchu) a poukázať na hlavné problémy, ktoré pri znečistení týchto zdrojov vznikajú a aký dopad môžu mať jednotlivé znečistené zložky životného prostredia na zdravie ľudskej spoločnosti. Zároveň poskytujú prehľad o súčasnom stave zložiek životného prostredia v podmienkach Slovenskej republiky.

Učebný text je určený študentom študijných programov Ekológia na 1. 2. a 3. stupni štúdia a je možné ho využívať ako základnú a odporúčanú literatúru v predmetoch Chémia 1, 2, 3, 4; Pedológia; Environmentalistika 1, 2; Monitoring životného prostredia; Ochrana prírody a krajiny a Globálne problémy v životnom prostredí.

Autori